

העור והרוטב

אמנתיתין [על מה ששנינו במשנתנו] כי **העור והרוטב והקיפה והאלל והעצמות והגידים והקרנים והטלפים מצטרפין להשלים** את שיעורו של הבשר לשיעור כביצה, **לטמא טומאת אוכלין**. ועל כך אמר ריש לקיש כי לא שנו שמצטרפים אלה עם הבשר **אלא דווקא עצם** והדברים האחרים המנויים עימה, ומשום דהוי [שהריח]

משמשת כשומר לבשר, **אבל נימא** [שערה] אינה מצטרפת לבשר להשלים שיעורו לטומאה, שכן לא הויא [אין היא] משמשת כשומר לבשר. ואילו ר' יוחנן אמר כי **אפילו נימא נמי הויא** [שערה גם כן הינה שומר לבשר, ולכן מצטרפת להשלים שיעורו לטומאה. אמר ליה [רנ] ריש לקיש לר' יוחנן: והרי השערה נמצאת על העור (המשמש כשומר לבשר), ומעתה השערה היא שומר על גבי שומר, ומי איכא [והאם יש] דין שומר על גבי שומר? השיב לו ר' יוחנן: **חלחולי מחלחל** [מחלחלת] השערה

מבעד לעור ומגיעה עד לבשר, ואף היא שומרת על הבשר בחלקה. מתקיף לה [מקשה על כך, על תשובה זו] **רב אחא: אלא מעתה** שאמרנו כי יש נקיבים בעור שדרכם השערה מחלחלת מבעד לעור ומגיעה לבשר עצמו, תפילין היכי כתבינן [איך אנו כותבים]? **הא בעינן** [הרי אנו צריכים] בכתיבת התפילין שתהא זו כתיבה תמה (רצופה ושלימה), שלא יהיה דבר המפסיק בתוכה, ו**ליכא** [ואין כאן] שכן נקיבי השערות בעור מפסיקים בתוך הכתיבה! ומעירים: אשתמיטתיה [נשמט ממנו. מרב אחא שהקשה כן] הא דאמרי במערבא [הלכה זו שאמרו בארץ ישראל] כי **כל נקב שהדיו עובר עליו ומכסה אותו** – אינו

נחשב נקב לענין זה. איתבייה [הקשה לו] ר' יוחנן לריש לקיש ממה ששנינו כי עור שיש עליו כזית בשר, הנוגע בניב (סיב, חוט בשר) ה**יוצא ממנו**, מן הבשר, וכן זה הנוגע **בשערה** שנמצאת כנגדו, מעברו האחר של העור שבו נמצאת חתיכת הבשר – **טמא**. ויש לדייק: מאי לאו [האם לא]

הסיבה שהנוגע בשערה נטמא הרי זה – **משום שומר**, ושלא כדברי ריש לקיש שאמר שאין השערה נחשבת שומר לבשר! ודוחה ריש לקיש: לא, אין טעם הדבר משום שהשערה משמשת כשומר לבשר, אלא **משום** שהיא משמשת כיד לבשר. ושואלים על הסבר זה: נימא [שערה] אחת **למאי חזי** [לקוח לאיזה שימוש היא ראויה] תתיחשב כיד לבשר? ומשיבים: אין המדובר בשערה בודדת, אלא בקבוצת שערות, שהיא אלה משמשות כיד לחתיכת הבשר, שאפשר לאחוז בהן את הבשר, בלא שתינתקנה. כדרך שאמר ר' אלעא בהסבר המשנה המזכירה "מלאי" והסביר ר' אלעא שאין הכוונה לאחת בודדת, אלא במלאי **שבין המלאין**, הכא נמי [כאן גם כן] אפשר לומר שאין המדובר בשערה בודדת אלא בנימא **שבין הנימין**. ואומרים: והיכא אתמר [והיכן נאמר] דבריו אלה של ר' אלעא במקורם? ומשיבים: אהא דתנן [על משנה זו ושנינו] בה כי המלאי (השערות שבראש השיבולת) שבשבלין מיטמאין מן האוכל, שאם נגעה טומאה בשיבולים נטמאו גם שערוֹתיהן, ומטמאין את השיבולים אם נגעה במלאי טומאה, ואולם הם אינן מצטרפין לשיבולים להשלימן לשיעור טומאה, וכדין יד. ושאלו כביורר משנה זו: **מלאי למאי חזי** [לקוח לאיזה שימוש הוא ראוין] שייחשב בו ליד לשיבולים? ועל כך אמר ר' אלעאי: בתשובה: אין המדובר במלאי בודד, שאמנם אין הוא כשלעצמו ראוי

לשמש כיד לשיבולת, אלא **במלאי שבין המלאין**, בקבוצה מרוכזת של שערות שבראשי השיבולת, ואלה מסוגלות לאחוז בהן את השיבולת בלא שתינתקנה ממנה. ועוד שינינו במשנתנו שהרוטב, מצטרף לבשר להשלים שיעורו לכביצה לענין טומאת אוכלים, אבל הוא עצמו אינו מקבל טומאה. ושואלים: מאי [מה טיבו] של **רוטב** זה? אמר רבא: הכוונה ל**שומנא** [השומן] שעל המרק בו התבשל הבשר. אמר ליה [רנ] אביי לרבא: אם כך הדבר, הוא (הרוטב) עצמו יטמא **טומאת אוכלין**, שהרי הוא נאכל! אלא יש לומר כי הכוונה ב"רוטב" ל**חלב דקריש** [הנוזל היוצא מן הבשר, שקרוש], שהוא אינו נאכל לעצמו, ואולם הוא מצטרף לבשר. ושואלים: מאי **אידיא קריש** [מדוע דווקא קרש]? כי לא **קריש נמי** [כאשר לא קרש גם כן] יצטרף לבשר. ואין לומר שמשום שהנוזל אינו קרוש, הריהו משקה, ואין משקים מצטרפים למאכלים – שהרי **אמר ריש לקיש** כי הציצר (הנוזל היוצא בשעת בישול) מן הירק שנמצא על גבי ירק מצטרף להשלימם לשיעור כותבת **ביום הכפורים**, לחייב את האדם האוכל בכיזה כשיעור הזה, אף על פי שהוא נוזל! ואומרים: בעיקרו של דבר אין המשקים מצטרפים למאכלים להשלימם לשיעור קבלת טומאת אוכלים. וטעם הדבר **התם** [שם] [הוא כיון זה ביום הכיפורים, שכן ביום הכיפורים גם בדבר שאין הוא אוכל מתחייבים על אכילתו **משום יתובי דעתא** [ישוב הדעת] הוא. שהרי אמרה התורה בדין צום יום הכיפורים "כי כל הנפש אשר לא תעונה בעצם היום הזה ונכרתה מעמיה" (ויקרא כג, כט), ולכן אף באכילה **כל דהו** [כל שהיא] שבה מ**יתבא דעתיה** [מתיישבת דעתו], הריהו חייב. מה שאין כן **הכא** [כאן]. לענין צירוף להשלמת שיעור לקבלת טומאה] – **משום איצטרופי** [צירוף] הוא זה, ולכן אי [אם] הנוזל היוצא מן הבשר הוא **קריש** [קרוש] – הריהו מצטרף לבשר, ואולם אי לא **קריש** [אם הוא לא קרוש] – הוא לא מצטרף.

ועוד שנינו במשנתנו שהקיפה מצטרפת לבשר להשלים שיעורו לכביצה לענין טומאת אוכלים, ואולם היא עצמה אינה מקבלת טומאה. ושואלים: מאי [מה טיבה] של **קיפה** זו? אמר רבה: הכוונה היא ל**פירמא** [המשקע המורכב מחלקיקים דקים של הבשר המתבשל]. אמר ליה [רנ] אביי לרבה בשאלה על הסברו: אם כך הדבר, הוא (הקיפה) עצמו יטמא **טומאת אוכלין**, שהרי הוא נאכל! אלא אמר רב פפא: הכוונה היא לתבלין המתבשל עם הבשר. שהוא עצמו אינו נאכל, ואולם הוא מצטרף לאכילת הבשר, ולכן הוא משלים את שיעורו.

מתוך שנידון עניין הקיפה, מביאים בדינו של זה שהקפה (הקריש על ידי חימום ממושך) דברים האסורים באכילה, שכן **תנן התם** [שנינו שם]: מי שהקפה את הדם, שעשאו מוצק, ו**אכלו** באופן זה, או שהמחה (המים) את החלב, והפכו לנוזל, וגמעו – **חייב** כרת על אכילה ושתייה זו, ככל השותה דם והאוכל חלב.

עיונים

אלא **מעתה תפילין היכי כתבינן** כתבו ראשונים כי יכול היה המקשן לשאול שאלה זו גם כיצר אנו כותבים ספרי תורה ומוזוות, שפסולה בהם כתיבה שאינה תמה. ואולם העדיף להקשות כן מכתיבת תפילין, כדי להעצים את קושייתו: שלא רק ספרי תורה ומוזוות, שהם נכתבים על חלק העור שיש בו שער, הוא הידיכוסטוסוס (ראה מנחות לב,א), אלא אפילו תפילין שנכתבים על הקלף, הוא הצד השני של העור, אין זו כתיבה תמה (רמב"ן, רשב"א).

כל נקב שהדיו עובר עליו אינו נקב כתבו אחרונים כי רק באופן זה אין הנקב נחשב כדבר המפסיק בכתיבה תמה, ואולם אם אין הדיו עובר עליו – אין זו כתיבה תמה, ופסולים התפילין, אפילו אם הנקב מוקף דיו בכל צדדיו ואין האות חלוקה לתשים (ט"ז או"ח סי' לב, סק"ז). אכן מאחר שבאופן זה אין האות עצמה מופסקת – לא בטלה בכך צורת האות, ואין הפסול אלא משום שאין זו כתיבה תמה (רש"י), ואין לפסול בכגון זה אלא בספרי תורה תפילין ומוזוות, אבל הגט (שאין תנאו זה של כתיבה תמה מעכב בו) שיש בו נקב שכזה – הרידו כשר (שרת אחיעזר, הוסיף עוד כי יש מקום להכשיר את הגט, גם אם נסדקה האות לגמרי, כל שלא בטלה צורת האות, וכגון ששפתי הקרע נוגעים זה בזה).

הוא עצמו יטמא טומאת אוכלין ובטעם הדבר שהקשה אביי על רבא דווקא מענין טומאת אוכלים בשומן, ולא הקשה עליו קרישה חמורה מזו, שייטמא השומן עצמו בטומאת נבילות (שהרי הוא נחשב אוכל לכל דבר), הציעו התוס' שתי הצעות פירוש: האחת, שאכן יכול היה אביי להקשות כן (ולא הסבירו התוס' מרוע בכל זאת העדיף אביי לשאול מטומאת אוכלים ולא מטומאת נבילות). והשנית, שאין קושייתו של אביי אלא מטומאת אוכלים, אבל לענין טומאת נבילות – אין השומן נטמא כלשעצמו. והוסיפו שכן מוצאים אנו דברים רבים שנטמאים בטומאת אוכלים ואינם נטמאים בטומאת נבילות (ראה לעיל ק"ב). ואחרונים תהו על שאלתם זו של התוס' שהרי למדנו (בכורות י,א) שאין חלב נבלת בהמה טהורה טמאו טומאת נבילות, וכמו כן אין שומן בכלל טומאת נבילות. ולכן הסבירו שאין דברי התוס' מכוונים לשאלתו של אביי על רבא בענין רוטב, אלא על שאלתו של אביי על רבה

פרק תשיעי

הולין

קב ע"א

אמנתיתין – דקמני: עגמות מנצטרפין, ועל כרחן – משום שומר, דהא יד לא מנצטרף. אכל נימא לא הוי שומר, ולא מנצטרף – דלחן שומר על גבי שומר. שומנא – שומן שעל המרק. אמר ליה אביי – שומן למה לי לאצטרופי? דקמני: מנצטרפין לטמא טומאת אוכלין זהדי גזר, הא צפני עגמו – לא. ושומן אמאי לא? אוכל מעליא הוא! חלב דקריש –

למה היוצאה מן השער, שקורין *גלייר"א. ציר שעל גבי ירק – משקה היוצא מן הירק. ליטמא אחרינא: יצר – שהיו מטבלין מאלנן ציצי. מצטרפין לככותבת – ואף על גב דלא קריש, כיון דזהדי אוכל מיטנר – אוכל הוא. ומשני – התם טעמא דיוס הכפורים לאו משום אוכלא הוא, דאי נמי לא אוכלא – כיון דמייטבא דעמיה, ממייב. דהא "לא מעונה" כמיצ (ויקרא כג), וזה לא המענה. אכל הכא – אוכל ומשקה אין מנצטרפין, דהא לא שוּ שיערייהו. ואף על גב דהתם נמי תנן (יומא עג,ג): אכל ושתה, אין מנצטרפין – מי מיילי אכל ושתה, דקיס להו לרננן דלא מייטבא דעמיה זהכי. אכל זיר שעל גבי ירק, קיס להו לרננן דמייטבא. קיפה – **פונדרייל"א. דק שבצצר שזולל ליסוד הקדרה, שקורין פונדרייל"א. תבלין – צלפסי נפשיהו, ולא אכלי להו אינשי. הקפה – הקרישו על גבי האור.

תוספות

הוא עצמו יטמא טומאת אוכלין – הוה מצי למימר: יטמא טומאת נבלות. אי נמי: טומאת נבלות לא מטמא – דאיכא מילי טובא דמטמא טומאת אוכלין ולא מטמא טומאת נבלות, כדתנן (חולין ק"ב), השוחט בהמה לגוי ומפרסת כו'. **הקפה** חדם ואכלו – הקפחו בחמה מיירי, כדפרשין ב"הקומץ רב"י (מנחות כא,א). אבל באור – לא, דדס שבשלו אינו עובר עליו.

מיתבא דעתיה. הכא משום איצטרופי הוא, אי קריש – מצטרף, אי לא קריש – לא מצטרף. **אוקלין!** אלא אומר רב פפא: תבלין.

תנן התם: הקפה את הדם ואכלו, או שהמחה את החלב וגמעו – חייב.

אוקלין! אלא אומר רבא: אומר ליה אביי: הוא עצמו יטמא טומאת אוכלין!

אמר ליה [רנ] אביי לרבא: אומר רבא: שומנא. אומר ליה אביי: הוא עצמו יטמא טומאת אוכלין! אלא, חלב דקריש. – מאי אידיא קריש פי לא קריש נמי, דאמר ריש לקיש: יציר שעל גבי ירק מצטרף לכפותכת ביום הכפורים! – התם משום יתובי דעתא הוא – בקל דהו

מיתבא דעתיה. הכא משום איצטרופי הוא, אי קריש – מצטרף, אי לא קריש – לא מצטרף. **אוקלין!** אלא אומר רב פפא: תבלין.

ועוד שנינו במשנתנו שהקיפה מצטרפת לבשר להשלים שיעורו לכביצה לענין טומאת אוכלים, ואולם היא עצמה אינה מקבלת טומאה. ושואלים: מאי [מה טיבה] של **רוטב** זה? אמר רבא: הכוונה ל**שומנא** [השומן] שעל המרק בו התבשל הבשר. אמר ליה [רנ] אביי לרבא: אם כך הדבר, הוא (הרוטב) עצמו יטמא **טומאת אוכלין**, שהרי הוא נאכל! אלא יש לומר כי הכוונה ב"רוטב" ל**חלב דקריש** [הנוזל היוצא מן הבשר, שקרוש], שהוא אינו נאכל לעצמו, ואולם הוא מצטרף לבשר. ושואלים: מאי **אידיא קריש** [מדוע דווקא קרש]? כי לא **קריש נמי** [כאשר לא קרש גם כן] יצטרף לבשר. ואין לומר שמשום שהנוזל אינו קרוש, הריהו משקה, ואין משקים מצטרפים למאכלים – שהרי **אמר ריש לקיש** כי הציצר (הנוזל היוצא בשעת בישול) מן הירק שנמצא על גבי ירק מצטרף להשלימם לשיעור כותבת **ביום הכפורים**, לחייב את האדם האוכל בכיזה כשיעור הזה, אף על פי שהוא נוזל! ואומרים: בעיקרו של דבר אין המשקים מצטרפים למאכלים להשלימם לשיעור קבלת טומאת אוכלים. וטעם הדבר **התם** [שם] [הוא כיון זה ביום הכיפורים, שכן ביום הכיפורים גם בדבר שאין הוא אוכל מתחייבים על אכילתו **משום יתובי דעתא** [ישוב הדעת] הוא. שהרי אמרה התורה בדין צום יום הכיפורים "כי כל הנפש אשר לא תעונה בעצם היום הזה ונכרתה מעמיה" (ויקרא כג, כט), ולכן אף באכילה **כל דהו** [כל שהיא] שבה מ**יתבא דעתיה** [מתיישבת דעתו], הריהו חייב. מה שאין כן **הכא** [כאן]. לענין צירוף להשלמת שיעור לקבלת טומאה] – **משום איצטרופי** [צירוף] הוא זה, ולכן אי [אם] הנוזל היוצא מן הבשר הוא **קריש** [קרוש] – הריהו מצטרף לבשר, ואולם אי לא **קריש** [אם הוא לא קרוש] – הוא לא מצטרף.

ועוד שנינו במשנתנו שהקיפה מצטרפת לבשר להשלים שיעורו לכביצה לענין טומאת אוכלים, ואולם היא עצמה אינה מקבלת טומאה. ושואלים: מאי [מה טיבה] של **קיפה** זו? אמר רבה: הכוונה היא ל**פירמא** [המשקע המורכב מחלקיקים דקים של הבשר המתבשל]. אמר ליה [רנ] אביי לרבה בשאלה על הסברו: אם כך הדבר, הוא (הקיפה) עצמו יטמא **טומאת אוכלין**, שהרי הוא נאכל! אלא אמר רב פפא: הכוונה היא לתבלין המתבשל עם הבשר. שהוא עצמו אינו נאכל, ואולם הוא מצטרף לאכילת הבשר, ולכן הוא משלים את שיעורו.

מתוך שנידון עניין הקיפה, מביאים בדינו של זה שהקפה (הקריש על ידי חימום ממושך) דברים האסורים באכילה, שכן **תנן התם** [שנינו שם]: מי שהקפה את הדם, שעשאו מוצק, ו**אכלו** באופן זה, או שהמחה (המים) את החלב, והפכו לנוזל, וגמעו – **חייב** כרת על אכילה ושתייה זו, ככל השותה דם והאוכל חלב.

מסורת הש"ס
א. שבת קח,א. ילקיש תורה תמו. יעין ירושלמי מגילה פ"א הי"ט.
ב. חולין ק"ט,ב. קכד,א. תוי"כ פ"יא, כה.
ג. עוקצין פ"א מ"ג. חולין שם.
ד. יומא פ,ב.
ה. תוספתא כריתות פ"ב, יט. מנחות כ"א,א. ירושלמי מעשר שני פ"ב הי"א. שם יומא פ"ח הי"ג. שם שבועות פ"ג הי"ב. ילקיש תורה תקו. תקפה.

ג'רסות

הקיפה וכו' מצטרפין לטמא טומאת אוכלין בכתי"מ: **הקיפה והאלל והגידין והעצמות והקרנים והטלפין מצטרפין לטמא טומאת אוכלין אבל לא טומאת נבלות**.

אפילו נימא נמי בכתי"מ: **נימא נמי**.

רב אחא בכתי"מ: **רב אחא בר יעקב**.

הא בעינן כתיבה בכתי"מ: **וכתבתם והא בעינן כתיבה**.

הכי נמי בנימא שבין הנימין בכתי"מ חסרות מלים אלה.

רבא ש' בכתי"י: **ר' אבא**.

הוא עצמו יטמא יש בכתי"י: **ויטמא הוא עצמו**.

חלב דקריש בכתי"מ: **חלא דקריש**.

כי לא קריש נמי דאמר בכתי"מ: **אמי לא קריש נמי דהאמר**.

אי לא קריש לא מצטרף יש בכתי"י: **אי לא קריש לא מצטרף** ל"א **ביום הכפורים** איתסר אכילה **אע"ג דלא קרוש אכילה** היא לטמוי **טומאת אוכלן** **אי קרוש מצטרף** **אי לא קרוש לא מצטרף**.

הקיפה מאי קיפה יש בכתי"י: **והקופה מאי קופה**. **תבלין** בכתי"מ: **תכלי**. **תנן התם הקפה יש** בכתי"י: **תנו רבנן הקפה**.

ההיים

ככותבת הכותבת (המכונה לרוב "ככותבת הגסה"), היא התמרה שהחלה להתייבש, ונפחה כנפחו של פרי תמר גדול, היא ממידות הנפש. שגדולה היא מן הזית (ששיעורו הוא חצי ביצה) וקטנה היא מן הגרונות (ששיעורו הוא שליש ביצה). מידה זו משמשת לענייני הלכה שונים. שיעורה של מידה זו הוא 50–40 סמ"ק, על פי השיטות השונות שבהלכה.

העור והרוטב

פרק תשיעי

חולין

קב ע"ב

שרצים – איסור אכילתם נכדשה, כטומאתן. דתני רבי יוסי צרבי חנינא: ”והזבלתם זין הנהמה הטוהרה לטומאה” וגו' – פתח הכמוז זבאילה, וסיים צטומאה, לומר לך: מה טומאה – נכדשה, אף אכילה – נכדשה. צמעילה, צפרק ”קדשי מזבח” (מעילה טז,ג). הילכך אי לא כתיב מיחו צגופייהו, ויליף מהנך, הוה אמינא: לא מחייב אמניוין צפחות

מכזיט. מה לשרצים – דין הוא זיהא מיחו שלהן כמותן. שכן טומאתן – ואיסורן צנשהו. החדש – קודם שקרב העומר, ועושה אָכְר מן השעורין. והשביעית – משקין היואלין מהן נוהגת צן צבעית, ומייצין צבעור כמותן. מההנך – חלב ומזן ונבלה. וסייג למילף מינייהו טבל ומדש ושביעית וכלאי הכרם, אזל הקדש לא אחי מינייהו בכורים – אין איסורן צא מאליו, שעל ידי שמפרישן הן קדושים. פרי – ”מראשית כל פרי”. תביא – ”אשר תביא מאלרץ”, דהוה ליה למיכתב ”אשר בכורים טעונין קרייה – ארמי אובר אצי”. והנחה – על הלפפה, ”והנחתו לפני ה'”.

תוספות

ליכתוב בשרצים וליתו הנך כו' – ובמה הצד חד מכולהו לא אתי, דחמץ מכולהו לא אתי – שלא היה להם שעת הכושר, וחלב נמי לא אתי מכולהו –

שכן לא הותרו מכללן. אך קשה: דתייתי נבלה מכולהו! ושמא לא הייתי אומר אלא לענין איסור אכילה, אבל לענין טומאת נבלת עוף טהור – לא, ואף על גב דאפקיה בלשון אכילה ”לא יאכל לטמאה בה”.

היכא דלאו איסור הבא מאליו מנלן – ואם תאמר: בהי מבעיא ליה? דחדש ושביעית – איסור הבא מאליו, ואי טבל – הא יליף ”חלולי” ”חלולי” מתרומה בסוף הן הנשרפין” (סנהדרין פד,א), ותרומה – ללפינן מבכורים, ובסמוך משמע דצריך למילף במה הצד. ואי כלאים – הא לא כתיב בהו אכילה, והקדש נמי לא כתיב ביה אכילה. ועוד: דאיכא למילף ”חטא” ”חטא” מתרומה! וצריך לומר: דאכלאים בעי, דאף על גב דלא כתיב בהו אכילה, סברא היא דלא אסרה תורה אלא כשהאיסור בעין. ולעיל דפריך ”אלא חלב, אכילה כתיב ביה” – בלאו הכי הוה מצי למיפרך, אלא כיון דכתב בה בהדיא אכילה, פריך מינה. והרב רבינו שמואל היה אומר: דגבי חלב שהמחתו – אי לא הוה כתיב ביה אכילה, הוה מחייבין, כיון שהוא גוף החלב. וכן החמץ, אלא שנמוח. אבל משקה היוצא מכלאים – אפילו לא כתיב בהו אכילה, כמאן דכתיב בהו דמי, שאין זה גוף הפרי. ומה שפירש בקונטרס: דכולהו קרי ”איסור הבא מאליו”, לבר מהקדש – אי אפשר לומר כן, אלא אכלאים קאמר, כדפירשתי. שאין זה איסור הבא מאליו, שעל ידי מעשה של זריעה נאסרין הכלאים, וגם העבירה היה בשעת זריעה. ואם תאמר: ושביעית היכי אתי מכולהו – דאית בהו לאו, ובשביעית עשה – כלה לחיה מן השדה כו'; ויש לומר: דילפינן מטומאת שרצים, דלא שייך בהו לאו. **הביא** ענבים ודרכן כו' – אף על גב דשתיה בכלל אכילה בענבים וזיתים – לענין הבאת בכורים לא כתיבא אכילה, דתהוי שתיה בכלל פרי.

ושבים ומקשים: **וליכתוב רחמנא** (ושכתוב התורה) רק **בשרצים** שצירים ורוטבם והקיפה שלהם אף הם אסורים באכילה, וליתו הנך וליגמרו מינייהו [ויבואו אלה, חלב וחמץ ונבלה שהומסו, ויילמדו מהם], ואין צורך בדרשות מיוחדות לכל אחד מאלה! ומשיבים: אי אפשר ללמוד כך, משום דאיכא **למיפרך** [שיש מקום לפרוך]. לשבורן את ההיקש לשרצים, ולומר מה לשרצים **שכן יש בהם צד חומרה** שאין בכל אלה, שהרי **טומאתן של השרצים היא במשהו**.

א למעלה התברר דינם של המשקים היוצאים מן השרצים, שנלמד מכתוב מיוחד, ולא מדינם של החלב והחמץ והנבילה שהומסו למשקים. ומבררים עוד בהלכה הא [זו] דתניא [ששנויה בבבויטא] כי הטבל (הפירות האסורים באכילה משום שעדיין לא הופרשו מהם התרומות ומעשרות), והחדש (התבואה של שנה זו, שלא התרה עדיין באכילה על ידי הנפת העומר), ופירות של ההקדש, ופירות השנה השביעית (שנת השמיטה), האסורים באכילה לאחר הביעור, ופירות הכלאים (הכרם בו נזרעו תבואות) – בכל אלה כולן דין המשקין היוצאין מהן מן הפירות הוא כמותן, שאף המשקים אסורים באכילה. ומבררים: **מנלן** [מנין לנן] הלכה זו? וכי תימא [ואם תאמר]: ליגמר מהנך [שנלמד מאלה, חלב וחמץ ונבילה ושרצים שהומסו] – יש צד פירכה על השוואה זו, שיש לומר: **מה להנך** [לאלה, חלב, חמץ, נבילה ושרצים] שיש בהם צד חומרה שאין בפירות הללו שרוצים אנו ללומדם מהם, שכן **איסור הבא מאליו** (מעצמו, ובלא מעורבות אדם בדבר) הוּו [הם], ומעתה **תינח היכא** [נניח, יפה הדבר במקום] שהאיסור הנלמד הוא **איסור הבא מאליו**, וכגון הטבל והחדש והשביעית והכלאים, ואולם **היכא** [במקום] **דלאו איסור הבא מאליו**, כפירות ההקדש (שהוקדשו למקדש בידי אדם) **מנלן** [מנין לנן] שהמשקים היוצאים מהם אסורים באכילה כמותם? ומשיבים: **גמרינן** [למדנים אנו] דין זה **מבכורים**, שאף שאין זה איסור הבא מאליו (שהרי האדם הוא המפריש את הביכורים מפירות אדמתו), בכל זאת דין המשקים היוצאים מן הפירות הוא כדין הפירות עצמם. ושואלים: **ובכורים גופייהו מנלן** [עצמם מנין לנן] שכן הוא דינם? דתני [שכן שנה] **ר' יוסי** על הכתוב **במצות הביכורים** ”ולקחת מראשית כל פרי האדמה אשר תביא מארצך” (דברים כו, ב): המלה **”פרי”** יש בה להורות כי דווקא **פרי אתה מביא למצות הביכורים**, ואי (ואין) **אתה מביא משקה** למצות הביכורים. ואולם אם הביא למקדש כביכורים מכרמו **ענבים, ודרכן** ועשה מהם יין, **מנין שקיים בכך מצות ביכורים? תלמוד לומר** (מלמדנו הנאמר) ”אשר תביא” – שהיא לשון ריבוי, ללמד שאף משקים בכלל זה. אולם **איכא למיפרך** [יש מקום לפרוך]. לשבורן את ההשוואה לביכורים ולומר: **מה לבכורים שכן יש בהם צד חומרה** שאין בפירות הקדש, שהרי הביכורים **טעונין** (חייבים) **קרייה** (קריאה), אמירת פרשת ”ארמי אובר אבי” (שם ה"ז), והנחה של פירות הביכורים במקדש ”(והנחתו לפני ה' אלהיך והשתחית לפני ה' אלהיך”. שם, י). מה שאין כן בפירות הקדש! אלא **גמר**

[למד] דין פירות הקדש שנימוחו מדין פירות תרומה שנימוחו. ושואלים: ותרומה גופה **מנלן** [עצמה מנין לנן] שכן הוא דינה? **דאיתקש** [שכן הוקשתה, הושוותה] **לבכורים**, שכן **אמר מר** [החכם] בפירוש הכתוב ”לא תוכל לאכול בשעריך מעשר דגנך ותירושך ויצהרך ובכורות בקרך וצאנך” (שם יב, יז) כי הביטוי ”ותרומת ירך” – **אלו הבכורים**. הרי שהביכורים מכונים ”תרומה”, ומעתה כשם שבביכורים דין המשקים היוצאים מן הפרי הריהו כפרי, כן בתרומה דין המשקים היוצאים מן הפרי הריהו כפרי. ובאו משקים היוצאים מפירות הקדש ולמדים ממשקים היוצאים מפירות התרומה.

עיונים

וליכתוב רחמנא בשרצים כתב רש"י כי שיעור איסור אכילת שרצים הוא בכעדשה כשיעור טומאתם, כמבואר במסכת מעילה (טז,ב) שלמדו: כשם ששיעור טומאת שרצים הוא בכעדשה, כן גם השיעור המחייב באכילה.

אכן התבאר עוד שם כי מדובר דווקא בשרצים שמתו, שאלה שיעור טומאתם ואכילתם שווה. ואולם לענין אכילת שרצים בחייהם, כשאין הם מטמאים, שיעור אכילתם הוא כשיעור שאר איסורי אכילה, בכזית. ועוד אמרו באותה סוגיה כי הכוונה דווקא לשמונת השרצים המטמאים במותם, שבהם דבר הכתוב, שרק אלה שיעורם לענין איסור אכילה הוא בכעדשה, ואולם שאר שרצים, שיעור אכילתם המחייב אף לאחר שמתו הוא בכזית, כשאר איסורי אכילה (כפירוש רש"י שם, אכן התוס' נחלקו עליו ולשיטתם בכל השרצים שיעור אכילה הוא בכעדשה).

וליתו הנך וליגמרו מינייהו הלשון ”וליתו הנך” מורה כי השאלה מתייחסת לכל שלוש ההלכות (חלב, חמץ ונבילה) שלגביהן הובאו דרשות כתובים שדינם כשהם מחויים כדינן כשהם בעין. אמנם כתבו ראשונים כי השאלה מתייחסת לאחת מהן בלבד, לדין מיחו של נבילה. שהרי אין להציע שנלמוד דין חלב שנימוח מדין שרצים – כי פירכה יש בדבר: מה לשרצים שיש בהם צד חמור, שלא הותרו מכללם, תאמר בחלב שהותר מכללו. וכמו כן אין ללמוד דין חמץ שנימוח מדין שרצים – מפני שפירכה יש גם בדבר זה: מה לשרצים שיש בהם צד חמור, שלא היתה להם שעת הכושר, תאמר בחמץ שהיתה לו שעת הכושר. ואולם על ההצעה ללמוד דין נבילה שהומחתה מדין שרצים, אין פירכה. ועל כך השיבו כי אף בוז יש צד פירכה, שכן אפשר לומר: מה לשרצים שיש בהם צד חמור, שכן טומאתם ואיסור אכילתם הוא בכעדשה ”(במשהו”). תאמר בנבילה שאין טומאתה ואיסור אכילתה אלא בכזית (רשב"א).

שכן טומאתן במשהו ”משהו” זה הוא כעדשה, שהוא שיעור קטן ביותר. שכן נלמד שיעור זה מסתירת הכתובים בענין טומאת השרצים. שהרי נאמר ”כל הנוגע בהם במותם יטמא” (ויקרא יא, לא), ומדיוק לשון הכתוב ”(בהם”) אפשר ללמוד מטמאים השרצים רק כשהם שלמים. ואילו בפסוק שלאחר מכן נאמר ”וכל אשר יפול עליו מהם במותם יטמא” – ומשמע שאף החלק מהשרצים ”(מהם”) מטמא. ואמרו חכמים ביישוב המקראות: השרצים מטמאים אף במקצת, ואולם מקצת זה הריהו צריך שיהיה שיעורו כשרץ שלם. ושיעור חכמים שיעור זה בכעדשה, שכן החומט (הנמנמ בין השרצים הטמאים) בתחילת בריאתו הוא כשיעור

מסורת הש"ס

- ילק"ש תורה תקז.
- יבמות נד,א. נה,א. שבעות כד,א. ילק"ש תורה תקז. תקצד.
- ערכין יא,א. ספרי דברים פכ"ו, ב. ילק"ש תורה תקז. תתקלח.
- ערכין שם. ירושלמי תרומות פי"א ה"ג. שם חלה פי"ד ה"ד. ילק"ש תורה תקז.
- יבמות עג,ב. מכות יז,א. מעילה טו,ב. ירושלמי בכורים פי"ב ה"יא. ספרי דברים פי"ב, יז. ילק"ש תורה תקז. תשמח. תתנפ.

גדרות

שכן טומאתן במשהו
בכתי"מ: **שכן איסורן במשהו**.

וההקדש יש כתי"י שחסרה בהם מלה זו.

והשביעית והכלאים כולן משקין
בכתי"מ: **והכלאים והשביעית הן ומשקין**.

כולן משקין יש
בכתי"י: **משקין**.

הוּו תינח היכא דאיסור בא מאליו
בכתי"מ חסרות מלים אלה יש בכתי"י: **התינח איסור הבא מאליו**.

היכא דלאו איסור הבא מאליו מנלן גמרינן יש
בכתי"י: **איסור שאין בא מאליו מנלן גמר**.

דתני רבי יוסף פרי
בכתי"מ: **דתני רב יוסף פרי**.

תביא איכא
בכתי"מ: **אשר תביא איכא**.

קרייה והנחה
בכתי"מ: **קריאה והינוח**.

מה לתרומה ובכורים שכן חייבים עליהן מיתה – נמוך ומומש נשוגג, וכי פרכת: מה לתרומה שכן חייבין עליה מיתה ומומש ליכא למימר נכורים יוכיחו. מתרומה וחד מהנך – תנן או נבלה דכי פרכת מה לתרומה שכן מיתה! – נבלה מוכית. מה לנבלה שכן איסור הבל מאלויו – תרומה מוכית. וזו הדין, הלא

מה לתרומה – שפן חייבין עליה מיתה וחומש!
אלא גמר מתרוייהו מתרומה ובכורים. – מה לתרומה ובכורים – שפן חייבין עליהם מיתה וחומש! אלא, אתיא מתרומה וחד מהנך, או מבכורים וחד מהנך.

ב וְהָא דְתַנְנָן: דְּדַבְּשׁ תְּמָרִים וַיֵּינן תְּפוּחִים וְחוּמֵץ סִיתוּנוּיֹת וּשְׂאֵר מִינֵי פִירוֹת שֶׁל תְּרוּמָה – רַבִּי אֱלִיעֶזֶר מְחַיֵּיב קֶרֶן וְחוּמֵשׁ, וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ פּוֹטֵר. בְּמַאי פְּלִיגִי? – וְבִדְוֵן מִינָהּ וּמִינָהּ, וּבִדְוֵן מִינָהּ וְאוֹקֵי בְּאַתְרָהּ קְמִיפְלָגִי. דְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר סָבַר: דְּוֵן מִינָהּ וּמִינָהּ, מַה בְּכוּרִים – מִשְׁקֵין הַיּוֹצֵא מֵהֶן כְּמוֹתָן, אֵף תְּרוּמָה נְמִי – אֲפִילוּ שְׂאֵר מִינֵין, אֵף תְּרוּמָה נְמִי – אֲפִילוּ שְׂאֵר מִינֵין. וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ סָבַר: דְּוֵן מִינָהּ, מַה בְּכוּרִים – מִשְׁקֵין הַיּוֹצֵאִין מֵהֶן כְּמוֹתָן, אֵף תְּרוּמָה – מִשְׁקֵין הַיּוֹצֵאִין מֵהֶן כְּמוֹתָן. וְאוֹקֵי בְּאַתְרָהּ, מַה מִשְׁקֵין דְּקַדְדָּשִׁים בְּתְרוּמָה תִּירוֹשׁ וַיְצַהֵר – אֵין, מִיַּדֵּי אַחֲרִינָא – לָא. אֵף מִשְׁקֵין הַיּוֹצֵאִין מֵהֶן כְּמוֹתָן, תִּירוֹשׁ וַיְצַהֵר – אֵין, מִיַּדֵּי אַחֲרִינָא – לָא. וְהָא דְתַנְנָן: "אֵין מְבִיאִין בְּכוּרִים מִשְׁקָה אֶלָּא הַיּוֹצֵא מִן הַזֵּיתִים וּמִן הָעֲנָבִים מְנִי? – רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ הִיא, דְּאָמַר: דְּוֵן מִינָהּ וְאוֹקֵי בְּאַתְרָהּ, וְגַמְר לְהוּ לְבְכוּרִים מִתְרוּמָה. וְהָא דְתַנְנָן: "אֵין סוֹפְגִין אֶת הָאֲרָבָעִים מִשּׁוּם עֲרָלָה, אֶלָּא עַל הַיּוֹצֵא מִן הַזֵּיתִים וּמִן הָעֲנָבִים מְנִי? – רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ הִיא, דְּאָמַר: דְּוֵן מִינָהּ וְאוֹקֵי בְּאַתְרָהּ, וְגַמְר לְהוּ לְבְכוּרִים מִתְרוּמָה

השואה שבהן – שאסורין הן עצמן, ומשקין היוצאין מהן כמותן. אף אני אביא את ללו. סיתוניות – ענינם הנמלאין בגפנים צימות החורף, שאין מתגשלין לעולם, ועושין מהן חומץ. ושאר כל מיני פירות – חוץ מענבים וזיתים, שדרכן צרך מחייב קרן וחומש – אס אכלן נשוגג. במאי קמיפלגי – האיל דילפינן תרומה מבכורים למשקין היוצאין מהן כמותן? בדרך מינה ומינה – צלל גזרות שוות וצנין אב שצמורה שאנו למדים דבר מתצור, אי דיינינן ליה וגמרינן ליה לכל מילי. או "דון מינה" – מה שאנו זריכין לו, "ואוקי באתרה" – למילי אחריותא דמיפראשי גופיה קמיפלגי. בכורים – מציאין מכל שצעת המינין. אף תרומה נמי – שהפרישה צפירות, כגון תמרים ופפוחים. כיון דתרומה נוהגת צפרי, אף על גב דלינה נוהגת במשקין שלהן אלא צמירוש ויאהר צלנד – הני משקין כיון דמפירות תרומה אהו, הרי הן כתרומה. והאי "דון מינה ומינה" – לאו דוקא קאמר, דהא תמרים ותפוחים גופיהו אין תרומתן מן הסורה אלא מדברי סופרים. והכי הוא דקאמרינן: כיון דצמירוש דאורייתא אית לן דון מינה ומינה, ואי הוא תרומת תמרים דאורייתא – הוה גמרי לה מבכורים למשקין היוצאין מהן כמותן. הכי נמי רבנן צדידהו, כעין דאורייתא תקון. ורבי יהושע סבר – אי נמי הוא דאורייתא – לא הויין משקין היוצאין מהן כמותן, דאית לן "דון מינה ומינה ואוקי באתרה", "דון מינה" – למה שהיא זריכה ללמוד הימנה, דהיינו שיהו המשקין ממנה כמותה. וזו לא תדון מינה, אלא העמד אותה במקומה. תירוש ויצהר – כתיבי נה, ולא שאר משקין. והני משקין דנהגו צה תרומה הוא דילפינן מבכורים, דאס קרא עליהן שס תרומה קודם שדרכן – נאסרין משקה יוצא מהן. אכל שאר משקין, דלא כתיבא צהו תרומה, אפילו היא כתיבא צפירות עצמן – לא. אין מביאין בכורים משקה – לגמרי משמע, אפילו היא צפירות ודרכן. דאי צרכין ועומדין, אפילו ענינם נמי לא, דהא אמרן "פרי אהו מציא, ואי אהו מציא משקה". רבי יהושע היא דאמר – גזי תרומה לא קדישי, דאית ליה "דון מינה ואוקי באתרה". וכיון דצמירוש לא מתסרי, הדר גמר לצכורים מינה. דהא דרבי רחמנא צהו "מציא" – זיתים וענבים הוא דרבי. אין סופגין – משום משקה הבל מפירות ערלה. רבי יהושע היא דאמר – צמירוש לא מתסרי, ואהו צכורים גמרי מתרומה צהיקשא, דאיסרו "תרומה", ואסיא ערלה וגמר מבכורים מגזירה שוה.

מסורת הש"ס
1. תרומות פי"א, מ"ב. ברכות לח,א.
2. יבמות עח,ב. ב"ק כה,ב. סנהדרין עה,ב. ע"א. שבועות לא,ב. זבחים צא,ב. מנחות סב,א. ק"א. נדה מג,ב. יעון ירושלמי יבמות פי"ח ה"ג. פי"א ה"א. שם קדושין פי"ד ה"א. שם סנהדרין פי"ט ה"א. שם שבועות פי"ה ה"ב. ילקי"ש תורה תקסח. תרכב. תרלז. תרלה. תרמד. תתקלד.
3. תרומות פי"א מ"ג. ירושלמי חלה פי"ד ה"ד.
4. תרומות שם. פסחים כד,ב.

גרסות
מיתה וחומש אלא בכתי"מ: מיתה וחומש ואשם אלא. סיתוניות יש בכתי"מ: סיתוניות. באתרה קמיפלגי דרבי אליעזר בכתי"מ: באתרה ר' אליעזר. דון מינה מה בכורים בכתי"מ: דון מינה ואוקי באתרה מה בכורים. אף תרומה משקין בכתי"מ: אף תרומה נמי משקין. דקדשים בתרומה בכתי"מ: דקדשי בתרומה.

מלמעלה התברר דין המשקים היוצאים מפירות הקדש שהוא כדון הפירות עצמם, והא דתנן (וחו ששינו במשנה) כי הזר (זה שאינו כהן) השותה יין או שמן של תרומה חייב כאוכל את הפירות עצמם, שהרי אמרה תורה כי השמן והיין חייבים בתרומה ("כל חלב יצהר וכל חלב תירוש". במדבר יח, יב). שכל דיני תרומה נוהגים בהם, שהרי עומדים הענבים והזיתים לעשות מהם יין ושמן. ואולם פירות אחרים שציקרם אינו לשתייה אלא לאכילה – אין אדם רשאי לעשות מהם משקים, שהרי בכך הוא מפחית מחשיבותם של הפירות. ואם עבר אדם ועשה דבש מפירות תמרים של תרומה, ויין מתפוחים, וחומץ בסיתוניות (ענבים שנגמר בישראל בתקופת הסתיו, ועושים מהם חומץ), ושאר מיני פירות של תרומה שסחטם למיצם – ר' אליעזר מחייב את האוכלם בשוגג בתשלום קרן וחומש, וכדון האוכל את הפירות עצמם. ואילו ר' יהושע פוטר אותו מתשלום חומש. ומבררים: במאי פליגי (במה חלקן) ר' אליעזר ור' יהושע? – ברכי הלימוד, האם כאשר למדים אנו הלכה אחת מהלכה אחרת באחת מדרכי הלימוד (כגזירה שווה או בנין אב).

שאחד סבור כי אומרים אנו: דון (למד) מינה (ממנה) מן ההלכה המלמדת את עיקרו של הדין, והוסף ולמד מינה (ממנה) גם את שאר העניינים האמורים בה. ואילו האחר סבור כי אומרים אנו בדרך הלימוד כי דון (למד) מינה (ממנה) מן ההלכה המלמדת את עיקרו של הדין, ואולם אוקי באתרה (העמד אותה במקומה) ואל תלמד הלאה בשאר ענייניה, בזאת קמיפלגי (הם חלוקים). ומפרטים: שר' אליעזר סבר (סבור) שאומרים אנו דון מינה ומינה (למד ממנה וממנה). ומעתה יש לומר: מה בכורים – דין המשקין היוצא מהן הוא כמותן, כמו הפירות עצמם. אף בתרומה נמי (גם כן) דין המשקין היוצא מהן הוא כמותן, ומינה (וממנה) אתה למד עוד לומר: מה בכורים – באים לא רק מן הענבים ומן הזיתים, אלא אפילו משאר מינין (שבכלל שבעת מינים). ואף דין המשקים של שאר הפירות בכורים הוא כדון הפירות עצמם. אף תרומה נמי (גם כן) דין המשקים היוצאים מפירותיה אינו רק בענבים וזיתים, אלא אפילו בשאר מינין. ואילו ר' יהושע סבר (סבור) שאכן אומרים אנו דון (למד ממנה). ומעתה: מה בכורים – דין המשקין היוצאין מהן הוא כמותן, כמו הפירות עצמם. אף בתרומה דין המשקין היוצאין מהן הוא כמותן, ואולם אוקי באתרה (העמד אותה במקומה): מה משקין שקדשים (מקדשים) מפרישים; אותם בתרומה, רק תירוש ויצהר (יין ושמן) – אין (כן). ואולם מידי אחרינא (דבר אחר) – לא. ומכאן נלמד כי אף משקין היוצאין מהן כמותן בפירות התרומה, דווקא תירוש ויצהר – אין (כן) חייבים עליהם בתשלומים, ואילו מידי אחרינא (דבר אחר) – לא חייבים עליו. ומבררים: הא דתנן (זו ששינו במשנה) כי אין מביאין למקדש בכורים מכל משקה היוצא מן הפירות, אלא ממשקה היוצא מן הזיתים ומן הענבים בלבד, כשיטת מני (מי היא)? – ר' יהושע היא, שאמר: דון מינה ואוקי באתרה (למד ממינה והעמד במקומה). וכיון שדין תרומה נלמד מדין בכורים רק לענין יין ושמן, ושבו וגמר להו (ולמד אותם) את דין הבכורים מדין התרומה, הרי זה בא ללמדנו שאף לענין הביכורים דין המשקה היוצא מן הפירות כדון הפירות אינו אלא בשמן ויין בלבד. ואילו לדעת ר' אליעזר הלמד דין התרומה מדין הביכורים אף לשאר משקים, מעתה להביא ביכורים למקדש אף ממשקים הבאים משאר פירות. ושלא כדברי משנה זו. ועוד מבררים: הא דתנן (זו ששינו במשנה) כי אין סופגין (לוקים) את הארבעים מלקות משום שתיית ומן הענבים, ולא על משקים אחרים, כשיטת מני (מי היא)? – כשיטת ר' יהושע היא, שאמר: דון מינה ואוקי באתרה (למד ממנה והעמד אותה במקומה), וגמר להו (ולמד אותם) את דין הבכורים מתרומה, שאין דין

עיונים
אלא אתיא מתרומה וחד מהנך תהו ראשונים: מלכתחילה מה היה סבור המתרגם שאמר שנלמד דין פירות הקדש מתרומה וביכורים: וכי לא ידע שיש פירכה בדבר (ימה לתרומה וביכורים שכן חייבים עליהם מיתה וחומש)? והסבירו כי כבר בתחילת הדברים סבור היה המתרגם לומר כי נלמד דין פירות הקדש מאחד משני אלה ומעוד הלכה אחת. והלשון "גמר מתרוייהו" אינה באה לומר שילמד הדבר משני אלה יחד, אלא שיכול הדבר להילמד בכל אחד משני אלה ובתוספת הלכה אחרת. ואולם המקשן לא הבין כך את הדברים, שהבינם כפשוטם, ולכך הקשה על הלימוד משתי אלה גם יחד בפירכה זו. ושב התרגם והסביר את כוונתו בדבריו הראשונים (ר"ן).

אורה ההלכה
דבש תמרים ויין תפוחים וחומץ סיתוניות וכו' זו שאכל מן התרומה דבש תמרים ויין תפוחים וכיוצא בהן בשגגה – אינו חייב לשלם, ואם אכל ממיד – מכים אותו מכת מרדות. כמשנה בתרומות. (רמב"ם שם הלכות תרומות פי"א ה"ב). אין סופגין את הארבעים משום ערלה משקה היוצא מפירות ערלה – אסור כמותם, ואולם אין לוקים עליו, חוץ מיין ושמן של ערלה (יין של בלאי הכרם) שלוקים עליון כדרך שלוקים על הזיתים ועל הענבים שלהם. כמשנה בתרומות. (רמב"ם שם הלכות תרומות פי"א ה"ב).

תוספות

מה לתרומה שכן חייב עליה מיתה וחומש – לרבי דאמר בסנהדרין (פג,א): הזיד במעילה, במיתה – על כרחך לאו אהקדש בעי לעיל, כדפירש בקונטרס, דהא בהקדש נמי איכא מיתה וחומש לרבי. אלא אי מתרומה וחד מהנך כו' – פירוש: מנבלה ובכורים או תרומה, או משרצים ובכורים או תרומה. אבל לא כמו שפירש בקונטרס: חמץ ובכורים או תרומה – דמה להנך שכן יש בהן נטילת נשמה מיתה וזכרת. וכן מחלב ותרומה או בכורים לא אתי – מהאי טעמא. דון מינה ומינה – פירש בקונטרס: דלאו דוקא. ומיהו אפשר דהוי דוקא, משום דגן שהמחהו, דתרומת דגן דאורייתא. דרבי אליעזר מחייב דגן מדאורייתא, ושאר מינין מדרבנן. ורבי יהושע פוטר בדגן שהמחהו, דדון מינה ואוקי באתרה. תירוש ויצהר – אין, שאר מינין – לא, ואפילו דגן. ולהכי פטר נמי בשאר מינין, שאין להחמיר בהן יותר מדגן. אף תרומה אפילו שאר מינין – ואם תאמר: אכתי אימא דוקא שבעה מינים שהבכורים נוהגים בהן, ויין תפוחים מנלו? ויש לומר: כיון דהויא אפילו במילי דרבנן, הויא בכלהו.

ששינו במשנה כי אין סופגין (לוקים) את הארבעים מלקות משום שתיית ומן הענבים, ולא על משקים אחרים, כשיטת מני (מי היא)? – כשיטת ר' יהושע היא, שאמר: דון מינה ואוקי באתרה (למד ממנה והעמד אותה במקומה), וגמר להו (ולמד אותם) את דין הבכורים מתרומה, שאין דין

